Πατερικές διδαχές περί της αρετής της σιωπής

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 26 Ιουλίου, 2014

Ὁ ἅγιος Παΐσιος Βελιτσκόφσκι
σέ ἔργο του λέγει γιά τήν σιωπή «Ὅποιος χαλιναγωγεῖ καί συγκρατεῖ τήν γλῶσσα του, αὐτός μπορεῖ, ξέρει καί χαλιναγωγεῖ καί ὁλόκληρο τό σῶμα του. Ὅποιος κρατάει τήν γλῶσσα του, ἀποφεύγει τό κάθε κακό, πού πηγή του ἔχει τήν γλῶσσα. Τήν γλῶσσα λέγει ὁ ἅγιος Ἰάκωβος “κανείς ἀπό τούς ἀνθρώπους δέν εἰμπορεῖ νά τήν δαμάσει. Εἶναι κακό ἀσυγκράτητο, γεμάτη ἀπό δηλητήριο θανατηφόρο” Ἰακ. 3,8. Πολλοί ἐπῆγαν ἀπό κοφτερό μαχαίρι. Μά πιό πολλοί χάθηκαν ἀπό την γλῶσσα τους. Γιατί ἡ γλῶσσα εἶναι μία μάχαιρα δίστομος, πού ἔστω καί ἄν αὐτό δέν γίνεται αἰσθητό
μέ τά σωματικά μάτια, κυριολεκτικά σφάζει και τήν ψυχή καί τό σῶμα ἐκείνων, πού τό ρίχνουν στήν ἀργολογία καί στίς μάταιες λογομαχίες. Ὢ γλῶσσα, ἐχθρέ τῆς δικαίωσής μου! Ὢ γλῶσσα, καταστροφή μου, πνεῦμα σατανικό! Καί πῶς ὄχι; Ὁ ἄνθρωπος
χτίζει μέ κόπο πολύ τό πνευματικό του οἰκοδόμημα! Καί νά σύ, γλῶσσα, μέ μία σου μόνο λέξη καί σέ μία στιγμή, τό γκρεμίζεις καί τό ἰσοπεδώνεις! Γι᾽ αὐτό ἡ Γραφή λέγει: “Ἀνήρ δέ φρόνιμος ἡσυχίαν ἄγει” Παρ. 11,12»1.

Ὁ ἅγιος Θεόδωρος τῆς Ἐδέσσης τονίζει
σχετικά μέ τήν σιωπή «Διῶχνε μακριά σου τό πνεῦμα τῆς πολυλογίας. Γιατί σ᾽ αὐτή βρίσκονται φοβερότατα πάθη, τό ψεῦδος, ἡ θρασύτητα, οἱ ἀστειότητες, ἡ αἰσχρότητα, ἡ μωρολογία καί γενικῶς ὅπως ἔχει λεχθεῖ: “Ἀπό τήν πολυλογία δέν θά ξεφύγεις τήν ἁμαρτία”. Ὁ σιωπηλός ὅμως ἄνθρωπος εἶναι θρόνος τῆς ἐπιγνώσεως. Ἀλλά καί λόγο θά δώσουμε γιά κάθε περιττό καί ἀνωφελῆ λόγο, εἶπε ὁ Κύριος. Ἑπομένως ἡ σιωπή εἶναι πολύ ἀναγκαία καί ὠφέλιμη»2.

Στήν ἐρώτηση πρός τόν Γέροντα Παΐσιο
“Μπορεῖ νά μή καταλαβαίνω τήν πραγματική μου πνευματική κατάσταση καί νά νομίζω
ὅτι ἔχω ἀρετή” ὁ Γέροντας εἶχε ἀπαντήσει «Μπορεῖ, ἀλλά, ἄν προσέξης θά δῆς ὅτι δέν ἔχεις ἐσωτερική γλυκύτητα, ὁπότε θά καταλάβης ποῦ βρίσκεσαι πνευματικά. Καμμιά φορά μπορεῖ νά νομίζη κανείς ὅτι ἔχει ἀρετή, ἐπειδή ἔμαθε ἁπλῶς κάποια ἐξωτερικά
γνωρίσματα καί συμμορφώνεται με αὐτά, γιά νά φαίνεται ἐνάρετος. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι

πραγματική ἀρετή καί δέν μπορεῖ νά μείνη ἔτσι· θά κοσκινισθῆ καί κάποτε θά φανῆ ἡ πραγματικότητα. Ἄλλο εἶναι, ἄς ὑποθέσουμε, νά ἀγωνίζεται κανείς νά μή μιλάη, γιά νά μή πληγώνη τούς ἄλλους, καί σιγά σιγά νά ἀποκτήση τήν ἀρετή τῆς σιωπῆς, καί ἄλλο νά μή μιλάη, γιά νά φαίνεται ὅτι ἔχει τήν ἀρετή τῆς σιωπῆς. Τότε μπορεῖ νά σιωπᾶ, ἐνῶ μέ τούς λογισμούς του συνέχεια νά φλυαρῆ καί νά ἔχη μέσα του ἕνα σωρό πάθη. Ἡ ἐξωτερική συμπεριφορά μπορεῖ νά παρουσιάζη ἕνα τέλειο ἅγιο καί, ὅταν
ἀποκαλυφθῆ ὁ ἐσωτερικός του ἄνθρωπος, νά εἶναι...»3.

Ὁ ἅγιος Διάδοχος Φωτικῆς
σημειώνει σχετικά μέ τήν σιωπή «Ὅπως ὅταν αἱ θύραι τῶν λουτρῶν ἀνοίγωνται συνεχῶς,
ἡ ἐσωτερική θέρμη ὠθεῖται ταχύτατα πρός τά ἔξω, ἔτσι συμβαίνει καί στήν ψυχή· ὅταν
θέλη νά ὁμιλῆ ἔξω τοῦ μέτρου, ἔστω καί ἄν λέγη μόνον πνευματικούς λόγους, ἐξατονεῖ
ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ διά τῆς πύλης τοῦ στόματος. Γι᾽ αὐτό μάλιστα χάνει ἐν συνεχείᾳ τούς δυνατούς πνευματικούς λογισμούς, περιπίπτουσα σέ πλῆθος κατωτέρων ἐννοιῶν
καί ὁμιλοῦσα χωρίς τάξιν καί ἀμέτρως στούς τυχόντας, ἐπειδή ἔχασε τήν ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία συντηρεῖ τήν διάνοιαν φωτεινήν χωρίς φαντασίες.
Γιατί τό ἀγαθόν Πνεῦμα ἀποφεύγει πάντοτε τήν πολυλογίαν, ὡς ἄσχετον καί ἀντίθετον
σέ κάθε ταραχήν λογισμῶν καί φαντασιῶν ἔστω εὐπρεπῶν. Εἶναι καλή λοιπόν ἡ σιωπή
στόν καιρό της, ἡ ὁποία δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό μητέρα σοφωτάτων ἐννοιῶν»4.

Ὁ ἅγιος Βασίλειος μᾶς λέγει
«Ὅταν ἐρωτᾶσαι, δίνε ἀπάντηση μέ τήν πρέπουσα καί ταπεινή φωνή. Ὅταν δέν ἐρωτᾶσαι,
σιώπα»5.

.....

1. Ἁγ.
Παϊσίου Βελιτσκόφσκι, Τά κρίνα τοῦ ἀγροῦ, Ἐκδ. Ἱ. Μ. Νικοπόλεως, σελ. 51.

2. Φιλοκαλία
τόμ. Β΄, Ἐκδ. Τό περιβόλι τῆς Παναγίας, σελ. 27.

3.
Γέροντος Παϊσίου Ἁγιορείτου Λόγοι τόμ. Ε΄, σελ. 159.

4. Ἁγ.
Διαδόχου Φωτικῆς, Τά ἑκατόν Γνωστικά κεφάλαια, Ἐκδ. Ὁ Ἄθωνας, σελ. 141.

5. Βασιλειανό Ἀποθησαύρισμα, Ἐκδ. Φωτοδότες, σελ. 617.

(Πηγή: "Ορθόδοξος Τύπος", 11/07/2014)